

שמעתא עמיקתא

גליון שניח - ראש השנה - תשע"ט - קהילת הניכי הישיבות, רמות ב' ט

הלכות מצויות לתקיעת שופר

מקרא

בעל תוקע

נוהגין בני אשכנז להקרות לפני התקוע סדר התקיעות מלה במלה כדי שלא יטעה. (רמ"א סע' טו). המקרא מקריא גם תקיעה ראשונה לאחר הברכה. ובמקום שאין מנהג בזה, י"א שעדיף שלא להקרות תקיעה א' כדי שלא יהיה הפסק (למקרא) בברכה. [עשה"צ (אות ל)]. ומ"מ המנהג הפשוט להקרות אף תקיעה הראשונה.

המקרא יקריא תקיעה ראשונה בקול מתחיל ותקיעה אחרונה בקול גמר. תשר"ת דמיושב (במקום שנוהגים לתקוע שברים תרועה בנשימה א') יקריא השברים תרועה בנשימה אחת או עכ"פ יהיה רק הפסק כלשהוא קצר. ובתשר"ת דמעומד (במקום שנוהגים לתקוע ש"ת ב' נשימות) יקריא שברים תרועה ב' נשימות (שהוא הפסק קצר בלבד). [לוח אר"י (סע)].

הראוי להיות מקריא

המתפלל שחרי"ת מקריא לתוקע, ובמקום שיש מו"ץ הוא מקריא. [מ"ב (ס"ק יח)]. וע"י במט"א (ס"י תקפ"א אות ב) שראוי לבעל תוקע והמקרא להתעורר יותר בהרהור תשובה מאחר שהם נעשים אמצעים בינו ית' לבין הצבור. ויקר נוהגין פרישות וטהרה מכל דבר המביא ללדי טומאת קרי, ע"כ].

נוהגים שהמקרא (אפ"י הוא אבל) לובש קיטל (ויכול ללבושו אחר קריאת התורה). [מט"א (ס"י תקפ"א אות א)]. [רמ"א (ס"י תקפ"א אות ב)].

להכריז לבוין לצאת ידי חובה ושלא להפסיק בין התקיעות

יש מקומות שנוהגים שהמקרא מכריז שעל השומעים לבוין לצאת ידי חובת שופר. ויש מקומות שנוהגים להכריז שלא להפסיק בדבור בין התקיעות. כמו כן רצוי לעשות שימון ע"י שחצורו ידוע אם הבעל תוקע יחזור על הסדר מהתחלה או על קול האחרון (כגון דפיקת א' היא חזרה על אותו קול, ב' דפיקות על כל הסדר), ולהודיע לצבור על כך.

שמע תחלת התקיעה בעודו מקריא

התחיל לתקוע שש"ס המקריא להקריא, יצא גם המקריא בשמיעתו. [הגרש"ז (א"י זצ"ל (פ"ב אות טו)]. והעירוי שבמקור חיים (לבעל החות יאיר קיצור הלכות שש"ס, ס"י תקפ"א) כתב דיש להזהר בזה. ודעת הגרש"ז (א"י זצ"ל (אשרי האיש פט"ז אות יד) שהמקרא לא יוצא בכה"י, משום דאינו מתכוין לצאת עד גמר קריאתו. ולפי דבריו עליו לכוון להדיא לצאת גם באמצע המילה].

דיני השופר

שופר מאיל

שופר של ראש השנה מצותו לכתחלה בשל איל (לזכר עקידת יצחק). ובכלל זה גם כבשה נקבה, אלא דהמהדרין ביותר נוהגין לחזור אחר של איל דוקא. [ש"י (ס"י תקפ"א סע' א)]. וע"י בכה"מ (אות ב) והכשב נקרא איל לאחר י"ג חודש ויום אחד. [וכיון דיש בזה משום הידור מצוה, אם מבקשים ממנו להוסיף על שופר של איל יוסיף עד שלש. [מ"ב (ס"ק ח)].]

שופר של פרה, שור ושאר החיות

שופר של פרה פסול. [ש"י (סע' טו)]. וה"ה של שור, והטעם מפני שנקראו קרן ולא שופר. [מ"ב (ס"ק ח)]. וכן קרני רוב החיות שהם עצם אחד ואין להם מבנים זכרות (כמו הראמים והצבאים וכדו'), פסולים. [ש"י (סע' טו)]. ופסול שלהם הוא משום דשופר צריך להיות חלול, דשופר הוא מלשון שפופרת. ופסולים אלו דפרה ודעם אחרת, הם מן התורה ואפילו אין לו שופר אחר אין לתקוע בהם. [מ"ב (ס"ק יז)].]

שופר מבהמה שאינה טהורה

י"א ששופר מבהמה טמאה, פסול. [רמ"א (סע' טו)]. ויש מפקקים בזה, ועל כן אם אין לו שופר אחר יתקע בו אכן לא יברך עליו דשמא הוא פסול מדינא וכשיזדמן לו אח"כ שופר כשר צריך לתקוע עוד הפעם ג"כ בלא ברכה דשמא כבר יצא בשופר הראשון. [מ"ב (ס"ק ח)]. ומ"מ לכ"ע שופר של נבילה וטריפה כשר לתקוע בו. [מ"ב (סע' טו)].]

שופר כפוף

שופר של ראש השנה מצותו לכתחלה שיהיה כפוף (לסימן שיכפפו למקום). [ש"י (ס"י תקפ"א סע' א)]. ומ"ב (ס"ק ח) וע"י במנחת (ח"י סי' נד ד"ה אמנם) ובהוט שני ר"ה ע"מ (ט) לענין שופר פשוט שכפפו אותו. ואפ"י אם הוא כפוף קצת מקרי כפוף. [הגר"מ (ש"י) חוט שני ר"ה ע"מ (ט)]. ולדעת רוב הפוסקים מעלת כפוף עדיף על של איל (שאינו כפוף). [מ"ב (ס"ק ח)]. ומו"מ מעלת כפוף עדיפה על שופר שקולו יפה יותר. [הגר"מ (ש"י) חוט שני ר"ה ע"מ (ט)].]

שופר נקיב או סדוק

השופר צריך להיות שלם ללא נקיבים או סדקים. ואם השופר סדוק או נקיב יש לשאול שאלת חכם. [ע"י בש"י (ס"י תקפ"א סע' ו-ט)].]

שופר שנפגם כשר. ומ"מ אם ראהו קודם ר"ה יותר לתקנו שלא יהיה נראה גנום. [ע"י במ"ב (ס"י תקפ"א ס"ק יז)].]

בידקת שלמות השופר

מוטל על כל לתי"ת להשגיח בכל ימי אלול על השופר שעתידים לתקוע בו ב"ה אם אינו נקיב ונסדק. [ביותר הדבר מוטל על רב העיר. [אלף המגן (ס"י תקפ"א ס"ק לב) בשם שלחן שלמה].]

לתקוע בשופר של חברו שלא מודעתו

מוותר ליטול שופר של חברו בלא ידיעתו מלתקוע בו, דניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממונו ובדואי היה מתרצה. ומותר לתקוע בו כל המאה קולות אף על פי שאינו מדינא, דכיון שנהגו כן בודאי לא ימחה בזה. [מ"ב (ס"ק ט)]. ואם אפשר בקלות לבקש רשות מבעל השופר יש לעשות כן. [מ"ב (ס"י ח' ס"ק יז)].]

דיני התקיעות

עמידה

תקיעה מעומד

צריך לתקוע ולברך מעומד. [ש"י (רס"י תקפ"א) ומ"ב (ס"ק א)]. ולפ"ז אין לסמוך על שום דבר באופן שאם ינטול אותו דבר יפול, שבכה"ג חשיב כשישיבה. ומ"מ אף בישיבה דהיעבד יצא. [מ"ב (ס"ק א)]. והנהגו שהצבור עומד (אף בתקיעות דמיושב שהם לפני מוסף, אע"פ שמעיקר הדיו' וכולם לשבת בתקיעות אלו). ואם יחיד שומע תקיעות לצאת בהם ואינו עתיד לשמוע על סדר הברכות, צריך מדינא לעמוד לכתחלה. [מ"ב (ס"ק א)].]

מקום התקיעות

נוהגין לתקוע על הבימה במקום שקורין. [רמ"א (סע' טו)]. ובתקיעות דמעומד עומד במקומו וא"צ לעמוד על הבימה. [מ"ב (ס"י תקפ"א ס"ק טו)]. והמנהג הפשוט לתקוע גם תקיעות אלו ליד הבימה. [ע"י במט"א אפרים (ס"י תקפ"א אות יו)].]

להתקוע בצד ימין

טוב לתקוע בצד ימין (של הפה), אם אפשר לתקוע בכך. [רמ"א (ס"י תקפ"א סע' ב) ומ"ב (ס"ק ח)]. וי"א שאין שאף איטר יתקע בצד ימין של העולם. [כן מצד השעה"צ (אות יח) דלא כהמ"א], וי"א שיתקע בצד ימין שלו שהוא שמאל של כל אדם. [הגרש"ז (א"י זצ"ל (הלכ"ש שם פ"ב אות ה) ע"פ המ"א]. ובשעת התקיעות יחפז השופר למעלה (ולא לצדדים), שנאמר: עלה אלמאי בתרועה (תהילים מז, ח)]. [רמ"א (סע' טו)]. ומ"ב (ס"ק טו)].]

מקום שאינו נקיב

השומע קול שופר במקום שאינו נקי, אם לא יהיה באפשרותו לשמוע אח"כ במקום אחר, מותר לו לכוין לצאת בשמיעה זו. [הגרש"ז (א"י זצ"ל (אשרי האיש ח"י פט"ז אות ז)]. ע"י בביאר הלכה (ס"י תקפ"א ד"ה שמע ט)].]

הראוי להיות בעל תוקע

מן הראוי ליתן לתקוע לצדיק והגון, ובלבד שלא יהא מחלוקת בדבר, ועכ"פ צריך שידע לכוון להוציא הצבור בתקיעתו. [מ"ב (ס"ק ב)].]

ש"י בעל תוקע

אחר תוקע ולא הש"י כדי שלא יתבלבל, ואם הוא מובטח שחזור לתפלתו, מותר לו לתקוע. [ש"י (ס"י תקפ"א סע' ד)]. ואם מתפלל מתוך הסדור והמחזור לכ"ע דינו כמובטח. [מ"ב (ס"ק ד)]. ומ"מ אף אם אינו מובטח שחזור לתפלתו, דוקא בתקיעות שעל סדר התפלה אסור לש"י לתקוע, אבל תקיעות שתוקעין מיושב, דהיינו קודם שמתפללין מוסף, מותר לש"י לתקוע. [רמ"א (סע' ט)]. וע"י להלן בדיני מקרא המנהג בזה.

לחלק הסדרים לכמה אנשים

אם אין הש"י בעל תוקע בתקיעות דמיושב, ראוי שהתוקע התקיעות דמיושב יתקע גם על סדר הברכות, כי המתפלל במצוה אומרים לו גמור. [רמ"א (סע' ט)]. ומ"מ במקומות שנהגו לחלק ולתת תקיעות דמיושב לאחד דמעומד לאחר, או לחלק גם הסדרים מלכיות לאחד זכרונות לאחר וכי', יעשו כמנהגם כי ישראל קדושים הם ומחבבין המצות. [מ"ב (ס"ק יז)].]

בעל תוקע שחייב

בעל תוקע שהוא אבל תוך י' או י"ב חודש, דינו כש"י שהוא אבל שלא קוראים לו אלא אם אין אחר. [ע"י במט"א אפרים (ס"י תקפ"א אות ז) שדינו כש"י]. ומ"מ באופן שתוקע הוציא יד"ח, מברך גם ברכת שחיינו. [הגרש"ז (א"י זצ"ל (שש"כ פ"ה הגה כח)]. וע"י עוד בזה במקור חיים (ס"י תרע"ו סוף אות ד) ובמחנה חיים (תני יוד"ס ס"י ט)].]

לבישת קיטל

נוהגים שהבעל תוקע (אפ"י הוא אבל) לובש קיטל או בגד לבן, אף במקום שאין שאר הצבור נהגה ללבוש קיטל (ויכול ללבושו אחר קרי"ה). [מ"ב (ס"י תקפ"א אות א)].]

הוציא רבים יד"ח כשיצטרך להתפלל ביהודות

מי שנמצאין בתחמו צבור שאין בידם לתקוע, ובידו לילך לתקוע לפניהם, יעשה כן אף אם יפסיד על ידי זה תפלה בצבור, כדי לזכות את הרבים בקיום המצוה. [הגרש"ז (א"י זצ"ל (שם פ"ב אות א)].]

בעל תוקע ששפתיו נפצעות

בעל תוקע שרוב הפעמים שפתיו נפצעות ע"י התקיעות, כל שאין הדבר קורה בכל פעם מותר לו לתקוע. [הגרש"ז (א"י זצ"ל (שם פ"ב אות ח)].]

כוונת שומע ומשמיע

התוקע צריך לכוון להוציא השומעים יד"ח, והשומעים צריכים לכוון לצאת יד"ח. וש"י דעתו מן הסתם להוציא. [ש"י (ס"י תקפ"א סע' ח וט) ומ"ב (ס"י תקפ"א ס"ק ח)].]

קבלת שכר

ע"י משי"כ בזה בדיני הש"י.

מוציא רבים יד"ח

אינו מחויב בדבר

כל שאינו מחויב בעצם המצוה אינו מוציא, אחרים ידו חובתו. [ש"י (רס"י תקפ"א) ומ"ב (ס"ק א)]. וע"י לעיל מי הם הפטורים והחייבים בתקיעת שופר.

חרש ושומע

חרש, אפילו מדבר ואינו שומע, אינו מוציא בכיון דאינו שומע לא בר חיובא הוא. [ש"י (ס"י תקפ"א סע' ב)]. אבל שומע ואינו מדבר, מוציא אחרים ידו חובתו. [רמ"א (סע' ט)]. ודעת הערוה"ש (שם אות ד) דחרש המדבר ואינו שומע חייב, עיניו טעמו. וע"י בשמעתא עמיקתא גליון ע"א]. ואפילו לכתחלה יכול אחר לברך והאילים יתקע. [מ"ב (ס"ק ד)]. וש"י פטור וע"י אינו מוציא רבים יד"ח. [ש"י (סע' ט)].]

חרש השומע ע"י מבשר

חרש ששומע ע"י כלי כמין וצוצורת חייב בשופר. [מ"ב (ס"ק ד)]. ואם שומע רק בעזרת מכשיר שמינעה חשמלי, הדבר תלוי במחלוקת הפוסקים אם שמיעה זו נחשבת כשומע. [ע"י בשבט הלוי (ח"ה סי' פד), באג"מ (ח"ב סי' קה וי"ד קב) ובמנח"ש (ח"א סי' ט)]. וע"י עוד בגליון קני"ח]. ועל כן לכתחלה אין לצאת על ידו ידי חובה אלא אם כן אין אחר.

סומא

סומא חייב בתקיעות ואם היה מוחזק לתקוע בכל שנה וסלקוהו אם לא ימצאו בקי כמוהו וחיורוהו למנויו. ולכתחלה אין לסלקו מפני שהוא סומא אף על פי שנמצא בקי כמוהו. [ש"י (ס"י תקפ"א סע' ו)].]

קטן

קטן פטור ועל כן אינו מוציא רבים יד"ח. [ש"י (ס"י תקפ"א סע' ב)].]

לתקוע עבור קטן

גדול אפילו כבר יצא מותר לו לתקוע עבור קטן. [ח"י"א (כלל קמא אות ז)]. ואם הקטן יודע לתקוע יכול לתקוע לעצמו, ומותר לתקוע אף שלא לצורך מצוה כשכבר יצא יד"ח. [רמ"א (ס"י תקפ"א)]. ואם אף ראש השנה חל בשבת, יש אומרים שמותר לתקוע לתקוע. [ע"י במ"א (ס"י שמ"ב א) בשם הר"י וההנהגה אש"ר]. ויש אוסרים בזה. [ע"י ברין (נדריס לו), בחי התתי"ס (אוי"ח סי' פג ד"ה ומ"מ), ברע"א (דו"ח מע' החי"ת) ובר"י (ס"י תקפ"א אות ו)]. והעיקר כדעה הראשונה. [תתי"ס (ס"פ פ"ד ד"ה ומ"מ)]. וכן פסק בחנוך לער (פ"ו אות ה). והארכנו בסי"ד בשמעתא עמיקתא דיני קטן וחינוכו].]

לתקוע עבור קטנה

יש ש"י שאומר שיש לגדול להמנע מלתקוע בשופר ביו"ט עבור קטנה אפילו הגיעה לגיל שש ויחיד בה חייב במצות, אם אין הגדול יוצא בתקיעה זו. ואם קטן יכול לתקוע עבורו. [חנוך לער (פ"ב הגה ז) כי בלא"ה דעת כמה פוסקים שאין לתקוע לנשים שכשבר יצא]. ויש מתירים לתקוע אף עבור קטנה. [הגר"מ (ש"י) חוט שני ר"ה ע"מ (ט)].]

נער שלא נתמלא אקנו

בע"ז שנה כ"ז שלא ידעוין שהביא ב' שערות (והיינו עד שנתמלא אקנו) אינו יכול לתקוע להוציא אחרים. [מ"ב (ס"ק ב)].]

התוקע בכמה מקומות

זמן לבוין לצאת ידי חובתו

מי שתוקע בכמה מקומות, יש לו לכוין לצאת יד"ח בעצמו בתקיעות שתוקע בראשונה. שמצוה הבאה לידו אל יחמיצנה, ואולי לא יהיה יכול לתקוע אח"כ. [מט"א (ס"י תקפ"א אות ט)]. וע"י בהגהות (סח הפנים (על הש"י ע"י שופר) שכתו' שבכה"ג יכוין שלא לצאת רק במקום האחרון, כדי לחוש לדעת השאג"א (ס"י ג) בשם הגאונים שמצוה דאין לא אמרין אפ"י שיעצא מוציא. ובהר צבי (אוי"ח ח"ב סי' פו) הביא מהאדרי"ת שעשה תקנה שיתכוין על תנאי, שאם הדין הוא כהגאונים אינו רוצה לצאת בראשונה. ועיניו שפסק בדברייהם].]

אין בידי התקוע ל' תקיעות בכל מקום (פגון בבית חולים)

התוקע בכמה מחלקות בבית חולים ואין בידו לתקוע ל' קולות (ע"י דינם להלך) בכל מחלקה, יתקע י' קולות בכל מחלקה. [הגרש"ז (א"י זצ"ל (אשרי האיש ח"י פט"ז אות ט)].]

נוסח הברכות

קודם שיתקע יברך : לשמוע קול שופר. [שׁויעׁ (סיי תקפה סעיׁ ה)]. וּבִדְעִבֵּד אִם בִּירַךְ לַתְּקוּעַ בְּשׁוֹפֵר, או על תקיעת שופר, או לשמוע בקול שופר, יצא. [מ״מ״ב (שם ס״ק ד) דלא כפ״ר״ח]. ובתיבת ״קול״ יגיבה את קולו ויארץ קצת. [מ״טא״א (סיי תקפה אות ג)].

ברכת שהחינו

ביום ראשון של ר״ה מברכים ברכת שהחינו. ובויו״ט שני, דעת השו״ע שלא מברכים. ואם חל חים ראשון בשבת, מברך שהחינו ביום השלי. [שׁויעׁ (סיי תר סעיׁ ה)]. אולם דעת הרמ״א שיש לברך שהחינו גם ביום שני (אפילו אם חל יום ראשון בחול), וכן המנהג אצל בני אשכנז. ומי״מ לכתחילה טוב שילבש הבעל תוקע בגד חדש ויכוון לפטור גם מצות שופר. [נ״מ״א (סעיׁ)]. וכן ספדר השומע תקיעת שופר מבן אשכנז בויו״ט שני של ר״ה, מותר לו לענות אמן על ברך שהחינו, אע״פ שלענתה הספרדים אין מברכים, הואיל וכך הוא סדר המברך לא נחשב הפסק. [הגרשׁז״א צ״ל (הליכׁ״ש ג״פ הגה כב)].

כיסוי השופר בשעת הברכות והתפלה

יש נוהגים לכסות השופר במפה בשעת הברכות. [א״יר (סיי תקפה אות ח) בשם הגהות מהנהגים (אות קב) ובאר היטב (ס״סי תקצג)]. ומי״מ יש להחזיק השופר כשמברך. ועל כן יתחוב היד תחת המפה ויאחזנו או יחזיקנו ע״י המפה. [אלף המגן (שם ס״ק ז) בשם סדור היעב״ץ. וכח״ח (אות יד)]. וכמו כן לפי התפלה הנ״ל יש לכסות השופר (ואם יש לו כמה יכסה את כולם) בין דרך וסדר ובכל שעת המנהג בעשה יש לתקעין בו. [כב״ח (שם) ואף המגן (אות ו)]. ויש נוהגים כן על אף שלא נוהגים לכסותו בשעת הברכות. [אלף המגן (שם ס״ק ח)], ועי״ש ובאבני״ז (סיי תלא) תולסו לכיסוי השופר].

מברך עבור אחרים (הוא כבר יצא)

אין חילוק בין אם מברך לעצמו, או שכבר יצא ומברך להוציא אחרים, בכל אופן מברך התוקע שתי ברכות הברכות. [רמ״א (סיי תקפה סעיׁ ה)]. ומי״מ מברך שכן יצא התוקע בעצמו, אם הם פחות מעשרה טוב יותר שיברכו השומעים בעצמן שתי הברכות, אלא אם כן אינם יודעים לברך בעצמם או יברך בשבילו להוציאן, ומנהג העולם להקל להוציאן בכל אופן ואין למחות בהם כי כן הוא עיקר הדין. [מ״ב (סיי ס״ק ה) ושעׁמ״צ (אות טו)].

מחליף שופר כאמצע התקיעות

אם נטלו השופר באמצע התקיעות והביאו לו שופר אחר א״צ לברך. אבל בין ברכה לתחילת התקיעות צריך לברך [מ״ב (שם ס״ק ד)], ומי״מ אם היה השופר מונח לפניו על השולחן אינו צריך לברך שוב, שמתסלק דעתו היתה על כולם. [מ״ב (שם סק י)].

התחיל ואינו יכול להשלים

אם התחיל לתקוע ואינו יכול להשלים, שלים אחר אפילו אן אד׳. ודי בכרסה שבירך הראשון, והוא שיהיו שם התוקעים האחרונים בשעת ברכה (שאם לא היו שם באותה שעה צריכים לברך לעצמן בלחש קודם שיתחילו לתקוע, אך אם כבר יצא ידי חובתו תוקע בלא ברכה, כיון שהצבור כבר שמעו הברכה מהראשון). ואפילו אם בירך ולא יכול לתקוע כלל, השני תוקע בלא ברכה ולא הוּיא אברה לבטלה (כיון שהשני יוצא בברכתו). [שׁויעׁ (סיי תקפה סעיׁ ג) ומ״ב (סיי ק יא)]. ועיׁ בשה״ש (אות כז) שאפי יצא הראשון והלך לו או שחסם אונן ולא שמע התקיעה, אעפ״כ לא הוי לבטלה כיון שהשני יוצא בה. ומי״מ לכתחלה אסור לראשון לצאת ולא לשמוע התקיעות, דאין כדאי שיברך זה על דעת שיתקע אחר].

חפסק והיפח חדעת

לא יפסק בליבור או הפיח הדעת בין הברכות לתקיעות

הוא הפסק ולא התוקע ולא הצבור, בין ברכה לתקיעות. [שׁויעׁ (סיי תקפה סעיׁ ה)]. ואם דיבר חוזר ומברך. [מ״ב (סיי ק)]. ואפילו ברמזיה יש להזהר לכתחלה (אבל בדיעבד א״צ לחזור ולברך). [מ״ב (סיי כה ס״ק כט)]. ובדעיבד אם דיבר בענין התקיעות אינו חוזר ומברך. [שׁויעׁ (שם) ומ״ב (שם)]. ואם אירע שמוכרח לדבר מענין התקיעות כגון לומר להביא שופר, או לשכשכו במים שלא יכול לתקוע וכיוצא בו, מותר לעשות כן אף לכתחלה. [מ״ב (שם)].

נפסלו התקיעות

בירך ותקע, והסדר נפסל (סדר נקרא אותה שורה) אינו צריך לחזור לברך כי באופן זה אין משום הפסק. [שעׁמ״צ (סיי תקפה אות טו)]. ועי״ש במ״ב ס״ק טו. אלא שצ״ע מהמ״ב ס״ק ז' שכתב שמי ששמע סיי תקיעות בני שעות ביום, יצא, לא שייא דוקא אם לא הפסיק ביניהם בקול שופר שאינו ראוי באותה בבא. ועייכ חזרו לתקוע בלא ברכה. וביאר בשעה׳צ (אות יג) שמא יברך כי יש חולקים שאין בזה הפסק. ומבאר ששכ״פ לדעת המחמירים ודאי צריך לחזור ולברך, ולכאז צ״ע דמאי שנא מהנ״ל שא״צ לחזור ולברך. ועיׁ מה שנוגע לכאן בהנ״ל (סיי תרג ד״ה הקורא) במ״ב ס״י תפס ס״ק לב)].

תיכף אחר שבוירך לשמעני תקיעות מבהכ״נ הסמוך

אם אחר הברכות שומעים קול שופר מבית הכנסת הסמוך, נראה שיש להתמין בין הברכה לתקיעות כי יש סוברים שיש בקולות אלו משום הפסק בתקיעות וממילא יש גם משום ברכה לבטלה (לשיטות אלו). [ע״י בשו״ע (סיי תקצ סעיׁ ח) שס״ל שאף תקיעה במתעסק מפסיקה בתקיעות. ואיכ לדעתו אדם הבעל תוקע יתקע ולא ימתין עד שיגמר לתקוע מבהכ״נ השני יש לחוש ברכה לבטלה כי התקיעות ודאי יהיו פסולות ואע״פ שמבואר לעיל שאין הפסק כשנפסלו התקיעות י״ל כי כונת הבעל תוקע לתקוע תקיעה כהרבה שלא שנתקל או טעה, אבל הכא יודע מלכתחין שאין שם תקיעה כלל לתקוע]. ובלא״ה גם התם כי הפסק כדבר אבל לכתחלה בודאי שאין להפסיק, וכיון שהתקיעות נפסלות אין לחוש משום הפסק כי הוא הפסק לצורך התקיעות דלא חשיב הפסק לכיו״ע כמבואר בסיי תקצ״ב סעיׁ ג. ואע״פ שהמ״א חולק על השו״ע, מי״מ דעת המ״ב שיש לחוש בזה לבטחׁ. וע״כ כתי שיש להזהר כששומעו תקיעה מבהכ״נ הסמוך, ואף שהמ״ב לא מיריר להדיא במקום שיש הפסק מי״מ מסתבר להחמיר כי יש לחוש משום ברכה לבטלה מחמת דעת השו״ע. ואף להרמ״א סיי קס״ז דס״ל שאסור לומר האכילת את הבחמה לפני שמתחיל לאכול עי״מ להנצל מאיסור דרבנן, מי״מ הכא שאני שהוא לצורך התקיעה עצמה, ועוד הדוי הפסק בשתיקה דקיל טפי כמבואר במ״ב בסיומן ריו״ו, ועוד הדכא תמיד מהא דהרמ״א כי לדעת השו״ע נמצא גורם הפסק בידים מסתפקים ועיׁ משיכׁ משמעא עמקתא גליון קס״ג. וכמ״כ מאת דרס״ל וס״ק וס״ק ד הן המקילין עי״מ שלב אחר הפסק מי״מ בספדר לחזור ולתקוע לצאת דעת המחמירים כני״ל, ואיכ יש לחוש קצת לתוקע שלא לצורך שהוא שבות, עיי ברמ״א (ססי תקצג). ולענין הפסק מחמת קולות הנשמעים מבהכ״נ האחר עד שהבעל תוקע יתחיל לתקוע אין לחוש כי לא מכוונים לקיים המצוה ע״י שמיעה זו (ובענין כונת שומע ומשמעו כני״ל), אבל בשתקיעה תוך כדי התקיעות יש הפסק לשו״ע אפי לא מכוונים לצאת כמבואר שם ובבא״ויה (שם). ולזה הסכימו מחשובי תמורים שליט״א].

הפסק לאחר תחלת התקיעות

אפילו לאחר תחלת התקיעות לא ישיח עד סוף תקיעות דמעומד. [שׁויעׁ (סיי תקצב סעיׁ ה)].
הדרכה שמברך קודם התקיעות קאי ג״כ על תקיעות דמעומד. [מ״ב (סיי ק ח)]. ווי״א שאסור לדבר עד לאחר ל׳ תקיעות שתוקעין לאחר סיום התפלה (עיי בזה לקמן). [חיייא (כלל קמא אות ט)]. ועיי בקיצור הלכות המועדים (דבליצקי דיני תקיעות הגה קו) שהנהוגים החרד ולתקוע לאחר סיום התפלה עוד סוגי תקיעות לצאת עוד דיעותי, יש להם להזהר שלא דיברו עד לאחר הסיום של תקיעות אלו]. ויש מקילין בזה. [עיי קמא למטה (סיי תקפס ס״ק ו) ובילקוט הגרשוני (רסי תקפג)].

דיבר כאמצע סדר של התקיעות

מי ששח בתשרי״ת בין שברים לתרועה מעניני התקיעה, אע״פ שא״צ לחזור ולברך, מי״מ הפסד שלא יצא וצריך לחזור ולתקוע אותו סדר (אותה השורה). [מ״ב (שם ס״ק יא)].

יש ללמד מעניני התקיעות (אמירת ״יהי רצון״ לאחר סדרי התקיעות)

בין תקיעות דמיושב למעומד שרי לכתחלה להשיח מענייניהם. [רמ״א (שם ומ״ב ס״ק יב)]. אולם י״א שבין הברכה עד סוף תקיעות דמיושב אסור להפסיק אפילו בתפילות, לכן לא יאמר החי״ר הנדפס במחזורים בין התקיעות דמיושב, רק יהרהר בלבו ואל יוציא בפיו, או שיאמר היה״ר אחרי גמר התקיעות דמיושב. ועיי בהד״ח. ועיי בתשובות והתהרות (חיא״ו סיי שדמ) שקב בנה הגר״ז צ״ל. ויש מקילים בזה, ועל כן במקום שנוהגין כן למחות בידם. [שעׁמ״צ (שם תקצב אות טו) עייפ היעב״ן]. ובכל אופן עונים ברוך הוא וברוך שמו על ברכתו בחזרת ש״ץ. וכן מותר לנגן עמו נגוני התפלה כנהוג, ואין חוששין בזה להפסק כלל. [הגרשׁז״א צ״ל (שם פ״ב בהה ח)].

ברכת אשר יצר

מותר להפסיק בברכת אשר יצר בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד, וכן בין סדרי התקיעות דמעומד. [מנח״י (ח״י סיי מד חו״ד סיי מז) משום הדוי מצוה עוברת דפן יצטרך עוד הפעם לצאת נלקביו ותתבטל הברכה. וכן פסק הגרשׁז״א צ״ל (הליכׁ״ש פ״ב אות ט)].

הסיח דעתו בין התקיעות

אם הסיח דעתו או הפסיק בדבור בין התקיעות יצא בדיעבד. [מ״ב (סיי תקפס ס״ק ו) ושעׁמ״צ (אות ו)].

להרהר בדברי תורה

מותר להרהר בד״ת בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד. [מקראי קדש (ימים נוראים סיׁ ה)].

אמירת תהילים

מותר לומר תהילים ואין זה משום הפסק. [יסוד ורשר העבודה (שער יא פ״ד), הגר״ז (סיי תקפס ס״ק ו) ושעׁמ״צ (ארחות רבנו ח״ב עמי קצא) והגר״ניק שליט״א (חוט שני ר״ה)].

סדר התקיעות

כמה תקיעות חייבים לשמוע

חייב אדם לשמוע ברי״ה תשע תקיעות, תקיעה תרועה תקיעה ג״פ. [שׁויעׁ (סיי תקצ סעיׁ ה)].

תרועה מהי

יש אומרים שתרועה האמורה בתורה נסתפק לנו אם היא היללה שאנו קורים תרועה, או אם היא מה שאנו קורים שברים, או אם הם שניהם יחד, לפיכך, כדי לצאת ידי ספק צריך לתקוע תשרי״ת גי פעמים, ושבריים גי פעמים, ותשרי״ת גי פעמים (סך הכל ל׳ קולות). [רמב״ם (פ״י ח״ב ג-ד). וביאר המ״ב (סיי ק) דאין יוצא במה שתקע תשרי״ת, דדלילא כונת התורה על שברים לחוד (קמפסיק בתרועה בין שברים לתקיעה אחרונה, לכך חזרו ותקוע שברים לחוד. ומחמת זה הטעם צריך לתקוע גיכ תשרי״ת ואין ויחא במה שתקע תשרי״ת, דלדלא כונת התורה על תרועה לחדו והפסיק מתחלה בשברים בין תקיעה לתרועה]. ווי״א שאין ספק בדבר ומהי״ת יוצאים אם תקע ג״פ תשרי״ת או תשרי״ת או תרי״ת, אלא שחז״ל קבעו שיהיו כל ישראל עושים מעשה אחד לתקוע תשרי״ת תשרי״ת. [רב האי גאון הובא בראישי (ר״ה פ״ב), ברין (שם י) ד״ה אתקין ובריטביא בתשובה]. והעיקר כדעה ראשונה. [שׁויעׁ (סיי תקצ סעיׁ ג) נו״כ]. ועיי בפמ״ג (סיי תקצ מיז ס״ק א) שכתׁ דמי״מ לדעה הראשונה ספק הוא ומצטרף לס״ס. ובשעת הדחק סומכים על דתי המקילים, כמבואר במ״ב (סיי תקפס ס״ב ככ וסיי תר ס״ק ז). ועיי בבח״י (סיי תראות יא)].

תקיעות דמיושב ומעומד

אע״פ שמהי״ת מספיק בתשע קולות (ומספק עושי ל׳ קולות), מי״מ קבעו חז״ל לתקוע תקיעות לפני תפלת מוסף ״תקיעות מיושב״ ובמוסף ״תקיעות מעומד״ (יש נוהגים לתקוע רק בחזרת הש״ץ ויש נוהגים אף בזמן העמידה). וכמוי״כ תקנו חז״ל לומר פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות. ולתקוע עד גמר הברכה אחר אמירת פסוקי מלכיות, וכן לזכרונות ושופרות. מי״מ תקיעות יחידיי כך דמיושב שתוקעין אותן בצבור בלי אמירת פסוקי וברכות מלכיות זכרו״ש, אין לרש ענין למלכיות זכרונות או שופרות. [עיי בריה (לב)]. והיכווהו הרמב״ן (שורש א ד״ה בראשונה) והריטביא (ר״ה לד׃ ד״ה תקיעות) שאין זה אלא מדרבנן. ועיי ביום תרועה (רמ״ה לד׃ ד״ה נגרא). ועיי במ״ב (סיי תקצ ס״סיק לה) דתקיעות דמעומד הם עיקר, אלא דעיי במ״ב (סיי תקפס ס״ק ז) אד״ו (סיי תקצב סעיׁ ג) שיד״ח מ״ה״ת בתקיעות דמיושב. ועיי עוד בתשובות והנהגות (חו״ד סיי קלט)].

תקיעות דמיושב ומעומד ליחיד

חובה זו היא חובת הצבור ולא חובת יחיד. [שׁויעׁ (סיי תקצב סעיׁ ג) ומ״ב (סיי ק ח)]. ועי״ש דמהי״ט יחיד אינו מפסיק לפתלו לצורך התקיעות, ואפיׁ יש לו מי שיתקע לו. ועיי באבני״ז (סיי מז אות יג) ובמנח״מ (חייב סיׁ ג מ). (אלא שצריך היחיד לשתף עצמו עם הצבור. [נחו״א (סיי קסו ס״ק ד)]. ומי״מ יש מי שאומר שהתוקע עבור יחיד ל׳ קולות, טוב להדר שיכוונו התוקע השומע שהתשרי״ת הראשון הוא

לכיש מלכיות, והשני לזכרונות והשלישי לשופרות. וכן בתשי״ת ובתרי״ת. [הגרשׁז״א צ״ל (הלכות פ״ב סיי ט)].

תקיעות מעכבות זו את זו

תקיעות מעכבות זו את זו, ועל כן אם אינו יודע אלא מקצת הסימן (דהיינו שלש שורות) לא יעשה אותו מקצת שיודע, אבל תשרי״ת, תשי״ת, תרי״ת אין מעכבין זה את זה, ואם ידע לעשות אחד מהם או שנים, עושה. [שׁויעׁ (סיי תקצב סעיׁ ג)].

שינה סדר סימני התקיעות

אם הקדים תרועה לתקיעה ראשונה לא יצא. [מ״ב (שם סיי ק)].

שינה סדרי התקיעות

סדר התקיעות (כגון תשרי״ת לפני תשי״ת וכדו׳) אינו מעכב. [רמ״א (שם סעיׁ ה)].

שיעור התרועה

נחלקו הפוסקים מהו שיעור תרועה. יש אומרים ששיעור תרועה הוא כגי יבבות שהוא ג׳ כחות בעלמא כל שהוא והם נקראין טרומיטין. [שׁויעׁ (סיי תקצ סעיׁ ג) בשם י״א (הראשון)]. וי״א ששיעור תרועה הוא כשלשה יבבות, וכל יבבא שיעורה ג׳ טרומיטין, ויוצא סך הכל שהם ט׳ טרומיטין. [שׁויעׁ (סיי תקצ סעיׁ ג) בשם י״א (השני)]. ונכון לעשות כן לכתחלה בכל תרועה בין של תשרי״ת ובין של תרי״ת ובדיעבד די בג׳ כחות כדעה א׳. [מ״ב (סיי י וסיי ט)]. ובדעיבד

פירושו שכבר תקע. [גר״ז (אות ז)].

להאריך בתרועות

מותר להאריך אפילו הרבה (כלומר להוסיף טרומיטין) בתרועות. [שׁויעׁ (סיי תקצ סעיׁ ה)].

שיעור התקיעה

שיעור תקיעה (בין שלפניה ובין שלאחריה) היא תרועה. ולדעה הראשונה הנ״ל הוא ג׳ טרומיטין. ולדעה שניה היא ט׳ טרומיטין (היינו בשל תרי״ת, שאלו בשל תשי״ת הוא יותר מעט) וצריך להאריך בתקיעה של תשרי״ת כשיעור י״ח טרומיטין. [שׁויעׁ (סיי תקצ סעיׁ ג) יותר י״א (השני) ומ״ב (סיי ק יד) דלא כהרמב״ם (פ״ג ה״ד) הביאו להלכה הגר״א בביאורו דתקיעה הוא חצי תרועה]. ונכון לחוש לדעה האחרונה לכתחלה, ובדעיבד די אם עשה אותה שלשה כחות כדעה הראשונה. [מ״ב (סיי ק יג)]. ועל כן צריך התוקע לזוהר שיתאריך בתקיעות של תשרי״ת שכל תקיעה יהיה לפחות כשיעור חיי כחות ומעט יותר ויתר ויתאריך בתקיעות של תשרי״ת יהיה לפחות כשיעור ט׳ כחות. [מ״ב (סיי ק טו)].

לכלול לשיעור אף את הפסקים שבתרועה

יש אומרים שכשמשמיעים את אורך התקיעה ביחס לתרועה ויש לכלול אף את הפסקים שבתרועה בין קול לקול. [הגר״ניק שליט״א (חוט שני ר״ה פ״ד עמי זו אות ח)]. וכן בשפת אמת (ר״ה לג׃ על תנסי ד״ה שיעור ד״ה באד״ו ריבאי״ו) ר״ל דשיעור תקיעה תרועה היינו הקולות עם ההפסקות (ולפי״ז אף לדעת הראב״ד דשרב כ׳ יבבות מי״מ צריך לזוהר שלא יתאריך בשבר כמו ג׳ יבבות וההפסקות רק כגי הקולות בלבד כני״ל). אך משמעות הפוסקים נראה שפירשין דאין ההפסקות בכלל דוק בטור ובוי״ו ותכשר, עייׁ].

משערין הכחות לפי אדם בינוני היודע את מלאכת התקיעות.

עמי (סו). ועיי ברמב״ן (דרכה לר״ה ד״ה כיון ששנינו) שכתב דצריך כל א לשעוריה תקיעה כתרועה דנפשתי, עיישׁ, ואפשר שכוונתו דמשערין לפי הבעל תוקע עצמו. אולם עיי להלן פטט אחר בדבריו].

שיעור התקיעות לפי שניות

שיעור ט׳ הטרומיטין הממוצע הוא כ- 1.33 - 1.5 שניות ואצל בעל תוקע מיומן יכול להיות אף פחות משניה. [נותר המועדים (עמי רצה)]. ויוצא לפי זה ששבר של ג׳ טרומיטין הוא כ- 0.44 על שניה.

להאריך בתקיעות לפי אורך התרועה

י״א שצריך להיות התקיעה כמו התרועה (או השברים) כשמתאריך בתרועה [יותר משלש יבבות או ט׳ יבבות] צריך להאריך נמי בתקיעה. [כן הערינו דמשמע קצת ברמב״ן (דרכה לר״ה ד״ה כיון ששנינו) שכתב דצריך כל א לשעוריה תקיעה תרועה דנפשתי, עיישׁ. וכי״כ בשפת אמת (ר״ה לג׃ ד״ה במשנה) ועיי בסוד יעב״ץ (סדר התקיעות אות ו)]. ולמעשה אין הלכה כן, אבל התקיעה צריכה להיות כבוד הנ״ל ואינה תלזוהי במה שהוא אמר [בתרועה (או בשברים)]. [כן הוא שמעונו הסינוני ונוי״כ ושאר הפוסקים, וכן המנהג הפשוט. וכן נקט במועדים וזמנים (חיא״ו סיׁ ה הגה ד) ומי״מ כתב דיש מחמירים בזה עי״מ לצאת המצוה ללא פקסוק כי בחממירים מבואר בארחות חיים בשם הרשב״א, עייכ. וכן דעת הגרשׁז״א צ״ל (שלא האיש ח״ג פט״יזאות לו) שרצוי להקפיד בזה].

קיצר בתקיעות והאריה בשברים

לפי דעה הראשונה הי״ל צריך להאריך בתקיעה של תשר״ת כשיעור ט׳ טרומיטון. ולפי דעה האחרונה צריך להאריך בתקיעה של תשר״ת כשיעור י״ח טרומיטון. ומי שלא האריך בתקיעה כשיעור של י״ח טרומיטון ובאריכותו בשברים היה שוה עם התקיעה לדעת השו״ע לא יצא לא כמו ולא כמר. וק״ו אם האריך יותר בשברים שלא יצא. »שו״ע (סי תקצ סעי ג) בשם י״א (השול ומ״ב ס״ק טו). אמנם לדעת הרמ״א יצא, אלא אם כן עשה השבר בתשר״ת כדי כמ׳. »ביאור הלכה סעי ג ד״ה ומי שלא). ולפי מנהגנו שנוהגים לעשות השברים מגי עד ט׳ כחול (ולא עד בכלל) צריך לכל הדעות לעשות התקיעה לפחות ט׳ כחות שאם לא כן אפילו בדיעבד אינו יוצא. »ביאור הלכה (ש).

להאריך בתקיעות לפי הסימן שתוקע

צריך להאריך בתקיעה של תשר״ת יותר ממשל תש״ת. »שו״ע (סי תקצ סעי ג). דשמה הוי תרועה שברים ותרועה יחד ר״ל לילל וגנח ושיעור תקיעה הלא הוי כתרועה (ולפי דעה הראשונה הי״ל די אם נעשה התקיעה של תשר״ת כשיעור י״ח כחות. ובדיעבד די אם עשה אותה כט׳ כחות, ופחות מזה אפילו בתש״ת לא יצא וצריך לחזור ולתקוע, שהרי מנהגנו להאריך בשברים כי שבר יותר משלשה כחות עד ט׳ (ולא עד בכלל), ואם כן הוי תרי קולות דסדתי אהדדי, שהרי כיון שאנו עושין השברים כשמונה כחות ועל כרחך שאנו תופסין דשיעור תקיעה הוא כט׳ כחות דוקא ולא פחות מזה). »מ״ב (ס״ק ט) »שעה״צ (אות ד). ובתקיעה של תש״ת יש להאריך יותר משל תר״ת כי שברים הוא גונח והוא יותר גדול מיליל שהוא תרועה (ושיעור התקיעה יד בזה תשענה כחות) ובשל תר״ת די בתקיעה כשהיא של ג׳ כחות כמ״ש בריש הסעיף]. »שו״ע (סי תקצ סעי ג) ומ״ב (ס״ק ז).

להאריך בתקיעות יותר מהשיעור

מותר להאריך אפילו הרבה בכל תקיעה כי אין לה שיעור למעלה. »שו״ע (סי תקצ סעי ג).

שיעור שבר

לכתחלה יעשה שיעור השלשה שברים כט׳ כחות ובדיעבד יצא אם האריך כשיעור ו׳ כחות או קרוב לזה. »מ״ב (ס״ק ג). ועי׳ בשעה״צ (אות ח) ובביאור הלכה (ד״ה ומי) שכתב בשם המטה אפרים ששיעור של שבר אחד בתש״ת יוכל להמשיכו עד וי״ו כחות ולא עד בכלל וממילא בתשר״ת שהוא כדי שיעור שברים ותרועה הוא עד ט׳ כחות (ולא עד בכלל).

להאריך בשברים

לדעה הסוברת שתרועה היא תשעה כחות אין קפיא אם מאריך קצת בשברים. »שו״ע (שם). וי״ו דכיון דשיעור תקיעה הוא כט׳ טרומיטון לפחות ממילא יוכל להאריך בשבר אחד מהשברים עד כדי ח׳ טרומיטון ולא יחשב בתקיעה אבל יזהר שלא יעשה כשיעור ט׳ טרומיטון דאז פסול אף בדיעבד דנחשב כתקיעה לכו״ע. »מ״ב (ס״ק ג). ועיי״ש דבתשר״ת היה לנו להקל יותר להאריך בשבר אחד עד י״ח כחות כיון דתרועה של הוא בסך זה ממילא לא הוי שיעור תקיעה עד י״ח שהוא גינחות וליילוט, אלא דיש לחוש לבכלול הדעת שפעא אחד יעשה השבר ארוך מחבירו, דבתש״ת הלא אסור לעשות כן וכייל, ועי׳ ישור אותם כל מקום שלא יהיה שום שבר ארוך כט׳ כחות, וגם לדעת הראב״ד כל שבר שהוא כט׳ כחות נחשב כתקיעה, ועי׳כ יש לזהר בזה ומי״מ בדיעבד אינו נפסל אם עשה השבר בתשר״ת עד י״ח כחות אבל י״ח פסול אף בדיעבד דשוב נעשה תקיעה לכו״ע).

אולם לפי דעה הסוברת שתקיעה הוא ג׳ כחות בעלמא, צריך לזהר שלא יאריך בשבר כשלשה טרומיטון, ואם יאריך יוצא ממכלל שבר ונמצאת תקיעה (ובין בשברים של תש״ת ובין בשברים של תשר״ת צריך לזהר בזה). »שו״ע (שם) ומ״ב (ס״ק ח). וי״א שאין לחוש אם האריך בשברים קצת, ובלבד שלא יאריך יותר מדאי. ושכן מנהג בני אשכנז. »רמ״א (שם). ומי״מ בשברים של תשר״ת לא יאריך בשבר אחד כשיעור ג׳ שברים ותרועה שהרי תשר״ת עושים מספק שמא תרועה דקרא הוא שניהם יחד ואי׳כ גם התקיעה צריכה להיות כשניהם יחד ועי״כ אף שהאריך קצת בשברים אין חשש, ובתש״ת לא יאריך בשבר אחד כשיעור ג׳ שברים מהאי טעמא אבל כשיעור ג׳ טרומיטון מותר דהא כד עבדינן שברים דהוא ארוך יותר מתרועה דידין הוא מחמת דנסתפק לנו דשמא תרועה היתוב בתורה הוא שברים דידין וכייל וממילא התקיעה הוא ג׳ ארוך יותר. ודעה הא׳ דכיון דבסדר תר״ת התקיעה רק כתרועה ג׳ כחות קטנים שוב אין להאריך בשבר אחד לעשותו כעין זה.

»מ״ב (ס״ק ט).

ולמעשה יזהר בכל השברים בין בתש״ת ובין בתשר״ת שלא יעשה שום שבר מטי כחות וטוב יותר שלא יעשה בכל שבר רק כשלשה כחות. »מ״ב (ס״ק ט) »שעה״צ (אות א) לחוש לדעת הראב״ד דשיעור ט׳ כחות הוי תמיד שיעור תקיעה בין בתר״ת ובין בתשר״ת. ועיי״ש (אות יב) שכתב דאף דלדעה ראשונה מחמיר השולחן ערוך שלא לעשותה אפילו מג׳ כחות, כבר כתב רמ״א דנהגין בזה להקל, וגם אם נרצה לנהוג בזה כותיה יהיה נגד דעת הראב״ד וגם נגד דעה אחרונה).

?הוסף בשברים

אם מוסיף על ג׳ שברים ועושה ד׳ או ה׳, יש אומרים שאין לחוש. »שו״ע (סי תקצ סעי ג). ויש מן הפוסקים שמחמירין בזה ונכון לחוש לדבריהם לכתחלה שלא לעשות יותר מן ג׳ שברים. »מ״ב (ס״ק יא). ויש שלא הקפידו בזה. »עי׳ בחוש שני (ר״ה עמי ט) בשם החזו״ני שלא הקפיד בזה. ועי׳ בקצה המטה (ס״ק ד).

ג׳ שברים בנשימה אחת

ג׳ שברים ארץ לעשותם בנשימה אחת. »שו״ע (סי תקצ סעי ד). ולדעת רוב הפוסקים שזהו יעויבא צריך בדיעבד. »מ״ב (ס״ק טו). וסתימת הפוסקים ששברים בעינין בכח אחד ללא הפסק כלל ביניהם. [ועי׳ מש״כ במועדים וזמנים (ח״א סי׳ ה אות ט ובגהה שם)].

שברים – תרועה בנשימה אחת

ג׳ שברים ותרועה דתשר״ת י״א שאינו צריך לעשותם בנשימה אחת ומי״מ בדיעבד אם עשה לא מעבד והוא שלא יהיה בהפסקה יותר מכדי נשימה). וי״א שצריך לעשותה דוקא בנשימה אחת (ולערכובא). »עי׳ שו״ע (סי תקצ סעי ד) ומ״ב (ס״ק יו ויח). ומי״מ אף לדעה זו לא יתקע ש״ת בכח אחד בלתי שום הפסק דבכה״ג לא מיקרי נשימה אחת אלא יפסיק מעט רק שלא יהיה בכדי נשימה בנתינים. »עי׳ החזו״ני (או״ח סי קלו ס״ק א) שאין להפסיק כל מריע מותר דבמקום שבכה״ג לא יפסיק יותר ממשוה. (דעת החזו״ני). ועי׳ החזו״ני (או״ח סי קלו ס״ק א) שאין להפסיק כל מריע מותר השבר. וכן דעת הבניינין (או״ח סי תמ אות ה וסי תמד אות כ). ועי׳ בשו״ת הלכות (סי תקצ אות ו) שילדעו ה׳ מריע מתוך השבר ממש ואינו מסיים את השברים. אולם באמרי יושר (ו״יד ליקוטים סי לד עמי קסב-קסג) דלדעה זו יש לסיים השבר האחרון שיהיה ניכר שסיימא ולאחר מכן להתחיל מיד תרועה. וכן דעת הגר״ק שליט״א (חוט שני ר״ה עמי עב).

ולמעשה דעת השו״ע (סי תקצ סעי ד) שירא שמים יצא ידי כולם, ובתקיעות של מיושב יעשה בנשימה אחת, ובתקיעות דמעומד יעשה בבי נשימות. אבל איפכא לא. ובמקומות שנוהגין לתקוע למכלית תשר״ת תש״ת בר״ת וכן ולכרוכות וכן לשפרות יכול לעשות ג״כ להיפך במיושב בשתי נשימות ובמעומד בנשימה אחת. »מ״ב (ס״ק יט).

ולדעת הרמ״א (שם) שהמנהג הפשוט לעשות הכל בבי נשימות. ומי״מ יזהר שלא יפסיק יותר מכדי נשימה כנייל ועי״כ טוב שיקרא לפניו המקרא שברים תרועה בפעם אחת שאם ימתין התוקע עד שיקרא הקורא לפניו תיבת תרועה עלול מאד שיהיה עי״ז הפסק יותר מכדי נשימה. »מ״ב (ס״ק כא).

ומי״מ במקומות שנוהגין לעשות בנשימה אחת ג״כ לא ישנו מנהגם. ואפילו לפי מנהגינו אם עשה בנשימה אחת יצא. »מ״ב (ס״ק ט). ומנהג ארץ ישראל כהשו״ע. [לוח ארי״ל הגרמי״ט]. והתשר״ת שלשום הקולות בסוף התפילה אעי״פ שאינן מעכבות (כמבואר להלן) נראה לעשותם בעלשם בנשימה אחת (עי״מ לצאת לכו״ע כנייל) כי יש אנשים ונשים שבאים לצאת ד״ח בתקיעות אלו. [ועי׳ בשעה״צ (אות ח) שציין שהחניי״א השמים מש״כ הרמ״א הדמנא הפשוט לעשות הכל בשתי נשימות, דבאמת הכרעת השולחן ערוך טובה מאד, דבזה אנו יוצאין ידי כל הדעות, וגם דדעת הבניי דאפילו לדעת ר״ת אם נשאן בנשימה אחת יצא, ואי׳כ אם נעשה בנשימה אחת יותר טוב לצאת ידי הדין, ועי״כ].

לנשום בפועל (למהמירים לעיל)

לא אומרים שיש לעשות נשימה בפועל. »גר״ז (אות ח), »גר״ז (פניני רבנו הגר״ז עמי סח והלכות חג בחג פ״ב הגה 38), הגר״ז פראנק קדש ימים נוראים סי יז) ומועדים וזמנים (ח״א סי׳ ה אות ז בהגה ד״ה אמנם). וי״א שגר״ז צריך לנשום בפועל, אלא די בהפסקה בכדי נשימה. »הגרש״א זצ״ל (אשרי האיש פטי״ז אות לג) והגרני״ק שליט״א (חוט שני ר״ה פ״ד ס״ק ד). ולמעשה אם לא נשם בפועל אבל הפסיק בכדי נשימה יצא. »מועדים וזמנים (שם בהגה ד״ה והפוסקים).

אורך הנשימה (לעושים ש״ת בבי נשימות)

מפסיק לנשום כדרכו וכל הזמן שמפסיק רק בנשימה כדרכו אינו חושש כלל. »מועדים וזמנים (ח״א סי׳ ה אות ז בהגה ד״ה ונראה דבמקום). ועי׳ במי״ב (ס״ק כא). ומי״מ ימעט בהפסק . »הגרני״ק שליט״א (חוט שני ר״ה פ״ד ס״ק ד).

הפסק של נשימה ניכר

לא צריך שההפסק של נשימה או בכדי נשימה יהיה ניכר לשומעים. [כן מבואר במי״ב (סי תקצ) תשר״ת בנשימה אחת ידבהאש שדברים ותרועה ליכא היכרא להדיוטות ואי עביד להו בנשימה א׳ או אי עביד להו בבי נשימות].

תרי״ת בנשימה אחת

אם תקע תר״ת בנשימה אחת, יצא. ויש מי שאומר שלא יצא. »שו״ע (סעי ה). והעיקר כסברא הראשונה. »כן יוצא מקשה״ע שפסק כדעה הראשונה בסוג (וכן משמע מ״ב (ס״ק כב) שמצדד להקל).

תקיעה גדולה לאחר התקיעות של מיושב

יש נוהגים לתקוע תקיעה גדולה בסוף התקיעות של מיושב. »מנחת אלעזר (ח״ב סי סה) עי״פ מהרי״ל, וכתב דאין לשנות המנהג משום י״אל חטוש תורת אמרי״. וכן מודפס במחזורים. ויש שלא נהגו לתקוע תקיעה גדולה רק בסוף כל התקיעות (כמו שיבואר להלן) [כן מבואר בשו״ע (סי תקצו), במט״א (שם אות ט) ובמ״ב (שם סעי א). ובלוח ארי״ל ביבא דין לתקוע תקיעה גדולה כלל], וכן נראה שהוא מנהג הנפוץ. ומי״מ כל מקום ינהג כמנהג מקומו.

מואז קולות

יש נוהגין לחזור ולתקוע בסוף התפלה ל׳ קולות. »רמ״א (סי תקצו). וי״א שיש להוסיף מספר עוד י׳ קולות עי״מ להשלים (ביחד עם תקיעות הקודמות) מאה קולות. »מ״ב (ס״ק ג) בשם השלחן. וכן מנהג הפשוט. ויש נוהגים להוסיף הלי קולות אחר קדיש שתקבל שלאחר חזרת הש״ץ. והוי קולות אחר שיר של יום לפני לדוד ה׳ אורי. ויש נוהגים להוסיף הלי קולות לאחר קדיש דרבנן שלאחר אין כאלוקינו. והוי קולות אחר קדיש יתום לפני שיר של יום, וכן המנהג באר״ל. [לוח ארי״ל התרימי״ט].

תקיעה גדולה

לאחר התפלה יש מריעים תרועה גדולה בלא תקיעה. כדי לערבב השטן שלא יקטרג עליהם אחר התפילה שהולכים ואוכלים ושותים ושמחים לומר שאינם יראים מאימת הדין. »שו״ע (סי תקצא) ומ״ב (ס״ק א). ואין אנו נוהגין כן רק בסיום תקיעה אחרונה של השלמת מאה קולות, המקרא אומר תקיעה גדולה והתוקע אמר בה יותר משאר תקיעות. »מ״ב (ס״ק א) בשם המט״א).

תקיעות של רשות

לאחר שיצאו ידי חובה, שוב אין לתקוע עוד בחנם (פרט לתקיעות שעושים לצאת ידי חובת עוד פוסקים). דכיון שאי׳ הוי ככל שאר יום טוב שאסור לתקוע משום שבות. (אולם השופר מותר בטלטול כל היום, כי ראוי לתקוע בו להוציא אחרים שלא יצאו עדיין). »רמ״א (סי תקצו סעי א ומ״ב (ס״ק ג).

הפסק בין התקיעות

שמע ט׳ תקיעות בזמנים שונים

שמע ט׳ תקיעות (או ג׳ סדרים) בטי שעות ביום, בדיעבד אין בזה משום הפסק, ויצא, ואפילו הם מטי בני אדם, תקיעה מזה תרועה מזה ותקיעה מזה. »שו״ע (סי תקפח סעי ג) ומ״ב (סי ק״ה). אלא שכל זה כלשהו ביניהם שלא מחמת אונס, אבל בשחה באונס, אם שהה אפילו רק כדי לגמור את כל השדה יחזור לראש אותו הסדר (לפי פסק הרמ״א בסימן ס״ה, אולם לדעת השו״ע שם איי״צ לחזור לראש הסדר). ואף ביסוד שני יעשה כן (ללא ברכה).

»מ״ב (ס״ק ו) »שעה״צ (אות ז).

הפסיק בין תקיעה לתקיעה בקול שופר שאינו ראוי

יש אומרים שמה שמבואר שאין משום הפסק בין התקיעות היינו בתנאי שלא הפסיק ביניהם בקול שופר שאינו ראוי באותה בבא. »שו״ע (סי תקפח סעי ג). אבל אם הפסיק בקול שאינו ראוי באותה בבא כגון שעומד בתש״ת ושמע תרועה או שעומד בתר״ת ושמע שברים יש משום הפסק. והסכמת האחרונים שאפי׳ הכפיל השברים או התרועה ב׳ פעמים הוי הפסק, ועי״כ ה״ה בשמע ב׳ שברים או ב׳ תרועות זה אח״ז וכיון לצאת ג״כ מפסיד כל הגי קולות וצריך לתקוע מחדש. »מ״ב (ס״ק ח).

הפסיק בתקיעה אחרת במתעסק (שומע תקיעות מבית כנסת אחר)

י״א שאפילו אם שמע תקיעה שאינה באויה סדר במתעסק (עי׳ בסמוך) הוי הפסק. »שו״ע (סי תקצ סעי ח). ועיי״ש סי תקפ״ח סעי ב׳ שהביא מח׳ אם יש הפסק בקול שאינו ראוי (אף שאינו מתעסק באותה בבא. ועי׳ בבאה״י (שם) שתמה אמאי ישו״ע בסימן תק״צ סת החמיר, עיי״ש]. וי״א שמתעסק לא חשיב תקיעה כלל ודינו כאלו שמע קול אחר בנשימה שלא נחשב שפסק על ידי זה. »מ״ב (ס״ק ג). ומי״מ לכתחילה בודאי טוב לחוש לדעת המחמירים, ועי״כ צריך לזהר במקום שבתי כנסיות תכופין זה אצל זה שלא יתקעו לבה״כנין אחד עד שיגמרו באחר, דאלי״כ לא ישמעו על הסדר, שאף שאין מתכוין לשמוע לשם מצוה אין ברצונו כלל לשמוע, מי״מ לדעת המחבר אפילו שמע כמתעסק הפסיד התקיעות ששמעו. »ביאור הלכה (שם ד״ה במתעסק). ומה שסתם בזה המי״ב סי תקפ״ח (ס״ק ז) נראה שסמך על דברי כאן שהוא עיקר מקומו]. ויש מוקילין בזה אחר ששמעו ל׳ קולות. »הגרני״ק זצ״ל (ארוחות רבנו ח״ב עמי קצד). ודעת הגר״ז שקמצקי זצ״ל (חובץ הלכות ימים נוראים פ״ב גה כא) שבמקום שהקולות הבאים מבכה״כ השני חלושים יש להקל בצירוף דעת ט״ז המובא במי״ב (סי תקפ״ט ס״ק ז).

לא עלה קול התקיעה יפה

התוקע ולא עלה לו קול התקיעה יפה אלא בפעם שניה או שלישית, בין שהיה בנשימה אחת ובין בשתי נשימות, אין הקולות הראשונים מפסיקים וממקלקלים הסדר, ותקיעתו כשרה (כי מתעסק לתקוע תקיעה כשרה אין זה נחשב להפסק המקלקל את הסדר). »הגרש״א זצ״ל (אשרי אות ח). אולם עי׳ במי״ב (ס״ק לד) שמשמע שהדבר תלוי אם עשה בנשימה א׳ או ב׳ נשימות.

נפסק הקול באמצע (אם הולכים אחר התוקע או שמיעת הצבור)

י״א שתקיעה שנפסקה באמצע אפילו נפסקה מכדי נשימה פסולה. »חייבי״א (כלל קמב אות ח), וכן משמע בצהר״ש (אות ז). וי״א שאפילו אם הפסיק יותר מכדי נשימה אם לאוין השומע נראה ודעי בקול א׳ יצא. ואם נשמע כבי קולות נפדים נפסלת התקיעה. »מט״א (סי תקצ אות כב). ויש האבנין (או״ח סי תמד אות ז) ובמועדים וזמנים (ח״א סי׳ ה אות ג ובגהה שם). ולמעשה אין הדבר נרגש כלל בשמיעה של האל שאינו הפסק כלל. »הגרני״ק שליט״א (חוט שני ר״ה עמי סב). ומה מבואר דאוליגין בתקיעות לפי שמיעת הקהל (ולא לפי תקיעת התוקע). וכן מצאתי במועדים וזמנים (ח״א סי׳ ה אות ז בהגה ד״ה הפוסקים).

כמה אנשים שתקעו כאחד כל הסדר

אם שנים תקעו כאחד כל הסדר, ואפילו אחד תקע בחצוצרות (אף על גב שהקולות משונים), יצא כי נותר דעונו על השופר. »רמ״א (סי תקפח סעי ג) ומ״ב (ס״ק ז). ואף על גב שבכל מקום אמרינן דתרי קלי לא משמעני שאני האח שהוא מצוה הבאה לזמן וחיבבא ליה ויהיה דעתיה לשמוע יפה. »מ״ב (ס״ק ט). ומי״מ ימעט בהפסק בחיבבא עצמו לא יצא כי ודאי לא שמע היטב השופר. »שעה״צ (אות כא).

שמע תקיעה תרועה, תקיעה מוכנה אנשים יחד

שמע ט׳ תקיעות מטי בני אדם שתקעו כולם יחד (אי עשה השופר והשני תרועה והשלישי התקיעה השניה וכן כולם), לא יצא, שאין כאן פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה. »שו״ע (סי תקפח סעי ג). ויש מי שאומר שמעכ״פ ידי תקיעה אחת יצא וצריך להשלים עליה ח׳ קולות מתרועה ואילך יש אומרים דאפילו ידי תקיעה אחת לא יצא וצריך להתחיל מחדש כל הטי קולות וצריך לתקוע מחדש ומי״מ הרכבה לא הפסיד אם לא הפסיק בדברים אחרים. »מ״ב (ס״ק ט). וביאר בשעה״צ (אות טו) שאינו חוזר ומבדך כמו בכל מקום שטעה בתקיעתו ותוקע מחדש דלא הוי הפסק, ובפרט ליש אומרים שתקיעה אחת עולה לו].

נתקל בשברים של תשרית והתחיל להריע

אם טעה בתשרית ואחר שתקע ב' שברים התחיל להריע, אם נזכר מיד תקע שבר אחר, ואם לא נזכר עד שמר התרועה שהתחיל בה בטעות, לא הפסיד התרועה הראשונה שתקע, אלא חוזר ותוקע ג' שברים ומריע ותוקע. [שו"ע (סי' תקצ סעי' ז)]. ולא הפסיד סדרו כיון שעם התרועה שייכת עכשיו להשברים שענינם הם תרועה בתשרית, ועל כן נחשב רק כמו נתקל בשברים שאינו מוסיד השברים על ידי זה. [מ"ב (סי' קכז)]. ודעת המ"א (אות כב) שדוק במקרה שני שברים הדין כן אבל אם לא תקע רק שבר א' וטעה והתחיל להריע ונזכר והפסיק ג' שברים אז אע"פ שלא נזכר כל התרועה וגם כבר התשרית זה צריך לחזור ולהתחיל עם השברים כמו בגומר כל התרועה, עיי"ש (אות כ) בא"ק למטה טעמו בזה. אולם מסתימת המ"ב משמע שאין לחלק]. ועי' בסמוך.

לא עשה בנשימה אחת

יש אומרים שמה שמבואר לעיל שאינו חוזר היינו דוקא כשהיה בנשימה אחת, אבל אם לא היה בנשימה אחת צריך לחזור ולתקוע ג' שברים ולגמור הסדר כיון שעכ"פ הפסיד באמצע השברים. וראוי לחוש לכתחלה להחמיר כדבריהן. [מ"ב (סי' כז)].

נתקל בתשרית

אם אירע כני"ל שהתחיל לתקוע קול אחר בתשרית, הפסיד גם תקיעה ראשונה [שו"ע (סי' תקצ סעי' ה)], כגון שהתחיל בשברים [שבר אחד או שתיים] ואח"כ עשה תרועה לא אמרין שהוא בכלל נתקל כ"ש אם עשה כל השברים ואח"כ עשה תרועה כיון שהוא שלא מענינא לקלל בזה כל הסדר [וה"ה] אם עשה התרועה קודם השברים ואין חילוק בכל זה בין שגמר התרועה או שלא גמר בכל ענין הפסיד התקיעה הראשונה]. [מ"ב (סי' כט)].

נתקל בנשימה אחת

אם אירע כני"ל בתשרית, כגון שהתחיל בתרועה ובאמצע הפסיד והתחיל לעשות שבר א', הפסיד גם תקיעה ראשונה, מחמת שאין זה שייך כלל לתרועה שבסדר זה הפסיד גם התקיעה ראשונה. [שו"ע (סי' מ"ב) ו(סי' כט)].

תפסיק בין הקולות

אם הפסיד בתרועה בין תקיעה לשברים (של תשי"ת או של תשרית ויש מקילין בתשרית), או שהפסיק בשברים בין תרועה לתקיעה (של תשרית), וכן אם הריע ב' תרועות זו אחר זו (הפסיק ביניהם, אבל אם עשאן בנשימה א' נחשבת כתרועה ארוכה), או שתקע אחר התרועה תקיעה כמתסלק שלא לשם תקיעה והפסיק ב' בין תרועה לתקיעה (ויש מקילין וסבורים שמתקע אינו בכלל תקיעה כלל, מ"ב (סי' ל"ג)), או לאחר שתקע שלשה שברים שתק והפסיק (היינו שהיה בשתי נשימות אבל אם היה בנשימה אחת אין הפסק, מ"ב (סי' ל"ד)) ואח"כ תקע שברים אחרים, ואפילו שבר אחד, בכל אלו הוי הפסק והפסיק גם התקיעה הראשונה. [שו"ע (סי' תקצ סעי' ח) ומ"ב (סי' ט)]. ובאר בבחי"ל (שם) שאין זה דומה לדינים הנ"ל לענין נתקל בשברים והתחיל להריע שמבואר דלא הפסיד התקיעה הראשונה כי הכא מייירי שגמר השברים או התרועה כדינו. ובשתי"ע (אות לב) ביאר שאין מדובר בהפסיק אחר שגמר השברים, לכך אפי' שבר א' הוא ענין חדש, משא"כ בדינים הנ"ל מייירי שעשה (שתי השברים והתרועה שנתקל בה) בכה א' ותי"ב אין השברים והתרועה מופסיקים כי הם מעניינא (ועיי"ש שדחה בדרי בעל ה"ד אפרים (שם ומ"א) אות כט) שיצא לחלק בין שבר שממדת שהוא ארץ קת אפי' א' מפיסק משא"כ קול תרועה. [אלא השתי"ע לכאן סתרה דברי המ"ב (סי' כז) שהביא מח' אב אר"כ כח א' בהא דנתקל ע"מ לצרף שבר אחד אחר התרועה לשתי השברים הראשונים, ומבואר שם דע"פ כ"כוי"א אף אם היה הפסק לא מפיסק תקיעה הראשונה]. ועל כן המפסיק בתשרית בין שברים לתרועה יותר מ"ב (סי' כז) נשימה חוזר לתקיעה הראשונה, ואפילו שבר אחד. [לוח אר"י להגרמי"ט (בהג"ה)]. [אם כבר תקע גם תקיעה אחרונה אותה תקיעה עולה לו במקום תקיעה ראשונה וגומר משם ואילך על הסדר. [מ"ב (סי' ק"ה)].

נתקל בשתי שברים לפני שתקע שברים כדון (בתשרית)

אם אחרי התקיעה הראשונה של תשי"ת תקע שבר אחד או שתיים והפסיק אינו חוזר לראש אלא חוזר ותוקע ג' שברים כדון, כי השברים הם מאותו ענין. [כן יוצא מהשו"ע (סי' סעי' ז) הנ"ל לענין מי שנתקל בתשרית ואחר שתקע ב' שברים טעה והתחיל להריע דלא חשבי הפסק כי הוא מענינא. ועיי"ש במ"ב (סי' כז) שאפי' אם היה הפסק גם נשימה (חוץ מהתרועה שנתקל בה) בין השברים הראשונים לשברים שצריך לחזור ולתקוע מ"מ כ"כוי"א אף הפסיד התקיעה הראשונה. וכן במשמע מ"ב (סי' ח) שדוקא אם תקע ג' שברים כדון שוב חזר הפסק, ועיי"ש]. אולם אם עשה שלש שברים והפסיק חוזר ותקע אפילו שבר א' חוזר לראש (כני"ל), [שו"ע (סי' ט)], אבל אם היה ללא הפסק (בנשימה אחת) נחשב הכל כאחת וכיון שיכול להוסיף כמה שברים, התקיעה כשרה. [מ"ב (סי' לד)].

נתקל כמה טרומיטיים לפני שהתחיל להריע (בתשרית)

אם התחיל בתקיעה הראשונה של תשרית, תקע פחות משלש כחות והפסיק אינו חוזר לראש אלא חוזר ותוקע תרועה כדון, כי התרועה היא מאותו ענין. [כן יוצא מדברי השו"ע (שם סעי' ז) כמו שבהרה לעיל לענין מי שעשה שתי שברים והפסיק תרועה. וכן מבואר בדברי החי"י [שם סעי' ז] שלשה כחות כיון שיש אומרים שזוהי שיעור התרועה כשחוזר להריע הרי עושה ב' תרועות והפסיד כל אותו הסדר. [חי"י (כלל קמב אות ב)], א"פ המגן (על המ"א) שם אות כה ובהג"ה, מחי"י (חי"י סעי' לח אות א), לוח אר"י להגרמי"ט וז"ל (אשרי האיש פ"ז אות יב), דלא כהגהת מהר"ש בספר אורחת חיים (סי' תקצ אות ז) שכנה כדון שרצה מתחילה לעשות ט' כחות, הרי לא נתכון לצאת בני כחות, וא"כ הא לא יצא כלום גם בליטת רשי", דהא קיי"ל צד"ק כוונה]. אלא שאם מיד חוזר לתקוע ללא הפסק (בנשימה אחת) נחשב הכל כאחת. [מ"ב (סי' לד)].

נטע בין לשרך

אם תקע שני תשרית, או שני תשרית, או שני תר"ת כהוגן, וטעה בשלישי, אין צריך לחזור אלא לאחורין שטעה בו. [שו"ע (סי' תקצ סעי' ט)].

נזכר שנתקע אחר שהתחיל סימן אחר

אם לא נזכר עד שעומד בסימן אחר כגון שעומד בתשרית ונזכר שטעה בתשרית גומר כל חסימין ואח"כ חוזר ותוקע תשרית פ"א ואע"פ שהפסיק באמצע חסימין דתשרית בקולות אחרים אין בכך כלום כיון שבכל ב"א בפ"ע לא היה הפסק בקולות אחרים. [מ"ב (סי' לה)].

ספק אם הקול היה כדון

אם יש ספק אם השברים או התרועה היו כדון אין לחזור עליה שנית שהרי זה כעושה שתי שברים או שתי תרועות שמקלקל את הסדר, אלא יחזור שוב לתקיעה הראשונה של אותו הסדר. [לוח אר"י להגרמי"ט (בתג"ה אות ד)].

התחיל בתרועה בקול ארוך

יש מבעלי התקיעה שאינו מומחים במלאכה זו וכשעושי תרועה מתחילין בו בקול ארוך ונראה התחלתו כענין שברים גם זה לאו שפיר עבדי. [מ"ב (סי' לא)].

לסיים התרועה בקול ארוך

יש מקומות שדרך לסיים בסוף תרועה בקול ארוך. ויש מי שמפקפק בזה שאולי נחשב זה לשברים, [מ"ב (סי' לא)].

התקלקל באמצע התקיעה האם יפסיק בנשימה לפני התחיל התקיעה

יש מצדדים שאם תקע תקיעה פסולה מותר לו לתקן ולתקוע בנשימה א' אלא התקיעה הנכונה כגון אם תקע ב' שברים והתחיל להריע יכול ללא הפסק לתקוע הג' שברים עם תרועה הקודמת. [מהרי"ל דיסקין (ק"א) סי' ה אות טו]. ויש מחמירים שצריך להפסיק ביניהם בנשימה. [תפ"א (היותו סי' י)]. ולמעשה א"צ להשתות שיעור כדי נשימה אלא די בהפסק מועט שיהיה ניכר שמתחיל לתקוע כדון. [הגרמי"ט (חוט שני ר"ה פ"ד סי' ו)]. ועי' במועדים וזמנים (ח"א) סי' ה אות יא בהג"ה].

טעה בתקיעות דמיושב או שלאחר התפילה

דינים הנ"ל הם אפי' בתקיעות דמיושב שצריך לחזור ולא נאמר דנסמוך על תקיעות דמעומד דכיון שבידך על אלו צריך לעשותו כהוגן, וגם בתקיעות דמעומד, צריך לחזור דהם עיקר, אבל אם טעה בתקיעות שאחר התפילה אין בכך כלום. [מ"ב (סי' לה)]. ואע"פ שאין שמכבות מדינה מ"מ טוב מ"מ לכוון בהן מספק שמא לא שמע איוז מהן כדון. [לוח אר"י להגרמי"ט]. וכמו כן כיון שכ"ח אנשים (שלא יכלו להגיע לתפלה) ונשים שבאים לצאת יד"ח בתקיעות אלו יש להקפיד לתקוע כדון.

קולות

קולות השופר

היה קולו עב מאד, דק מאד, צרוד או יבש, שכל הקולות כשרים שופר. [שו"ע (סי' תקפ סעי' ו) ומ"ב (סי' כה)].

השתנה הקול באמצע

אם שנתנה הקול באמצע התקיעה מקול עב לקול דק, או מקול צלול לקול צרוד וכדו', י"א שלא יצא. [וי"א (סי' לז) ד"ה הרי למדנו] כי הקול המשתנה בסופה אינו נדון מקול התקיעה וחשבי הפסקה. וכן החמיר המהרי"ל דיסקין [שאלת שלמה חי' סי' ה הובא במועדים וזמנים ח"א סי' ה אות א]. וי"א שהתקיעה כשרה אלא באופן זה לכתחלה. [החזו"א והגרמי"ט ז"ל (ארחות רבנו חי' ע"מ קפא), הגר"ש ז"ל (שם פ"ב אות ט והגה טו) והגרמי"ט ז"ל (אשרי האיש פ"ז אות יב כל ה"ל)]. והמחמירים בזה אין לדבר אלא משום הידור בעלמא. [הגר"ש ז"ל (שם) והגרמי"ט פ"ו (חוט שני ר"ה ע"מ סב)].

קולות השברים

י"א ששברים הם קולות שבר ואנחה. [רמב"ן (דרשה לר"ה ד"ה וכתבו התוס)]. וכן מנהג ליטא שתוקעים "או-טו". וי"א שאין בין שברים לתקיעה אלא בשיעור בלבד. והוא קול ששבר ונפסק באמצעו. [רמב"ן (שם) אליבא דהתוס]. וריטב"א (ר"ה ל: ד"ה הרי למדנו)]. וכן מנהג פולין שתוקעין "טו... ולפ"ז צריך לזהר כשעושין שברים, שכל שבר ושבר עצמו לא ישרבו אותו ודלא כיש תוקעין שכל שבר עושין בו "טו"ו"ו, כסופר, דהיינו שתוקעים טו-או-טו ונתועת הטו האחרון אינו שבר אלא יבא מתרועה. ואין לשבר כל שבר, אלא לעשותו פשוט, דהיינו נתועת טו-או-לבד, וכן הגר"ח הלוי ז"ל היה מדקדק ע"ז מאד שלא לתקוע טו-או-טו. [נמק ברב"כ (שופר אות ג)]. ועי' במועדים וזמנים (ח"א) סי' ה אות ה בהג"ה ד"ה אמנם בשתי ראות] שהק"י היה תוקע או-טו. וכל אחד ינהג כמנהג מקומו.

קולות התרועות

יש נוהגים בקבלת אבותם (וכן הוא מנהג בני תימן) לעשות תרועה מקול אחד צרופ עם עליות וירידות ע"י הרעדת השופר. [נ"י בסידור דרב שעתיה. וכן הוא במגדל ע"ז (שופר פ"א) וכן מנהג בני תימן. ועי' במועדים וזמנים (ח"א) סי' ה אות י בהג"ה] שכת שיש גם מנדולי אשכנז שהריעו כן, ושכן סיפר הגר"י והע"ז שנהגו כן בבחי"מ של החת"ס בפרסבורג, והברכה מקומות בגליל העליון דאונגריין]. אולם המנהג הפשוט אצל השכנים להריע קולות צקרים פשוטים "טו-טו". [מועדים וזמנים (שם). ועי' בזה שמעל הקט"ס (סי' רח"ן), ברקוק (סי' רב) ובקט"ס יוסף (ע"מ 222)].

בשבע תקיעות שלא כמסורת אבותינו

שינוי בקולות התקיעות אינו מעכב בעדבד. [כן משמע מסתימת הפוסקים. וכ"כ במועדים וזמנים (ח"א) סי' ה אות ה בהג"ה ד"ה ומעשה נראה]]. ועל כן השומע תקיעת שופר שלא כמסורת אבותינו, כגון תמינן השומע מאשכנז וכדו', יצא. [הגר"ש ז"ל (שם פ"ב אות יג)].

לכוון לצאת אותו קול שתוקעים

לא קול וצאת אותו קול שתוקעים נחשב כנתקע ללא כוונה ולא עולה לו. [שו"ע (סי' תקצ אות א)]. ועל כן צריך לזהר לדעת איהו קול הבעל לתקוע (והדבר מצוי שהמקרא מחזיר את הבעל תוקע לתקוע תקיעה פעם נוספת והשומעים סבורים שהיא תקיעה של סדר הבה). ואם השומע מכוון על דעת הבעל לתקוע לצאת ל"ה הקול שהוא עומד לתקוע לוצא ידי חובה. [הגר"ש ז"ל (תורת המועדים ע"מ רצא). ועי' בחוט שני ר"ה ע"מ עג].

התוקע בכנין שהוא תחת הקרקע

התוקע תוך הבור או תוך מערה, אותם העומדים בתוך הבור והמעייר יצאו, דבתוך הבור עצמו מסתמא נשמע קול שופר, ולא דוקא אם כל גופם בבור אלא אפילו הכניסו רק ראשם לבור סגי. [שו"ע (סי' תקפ סעי' א) ושע"ז (אות ג)]. והעומדים בחוץ (אפי' רק ראשם בחוץ), אם קול שופר שאין, יצאו, ואם קול הברה שמעו, פ"י שעם יעל השופר שמעו לבסוף קול הברה (לא יצאו, שהרי קול פסול מעורב עם קול השופר. וכן התוקע לתוך חבית גדולה וכיוצא בזה, אם קול שופר שמע, יצא, ואם קול הברה שמע, לא יצא. [שו"ע (שם) ומ"ב (סי' ט)]. וה"ה מרתף וכו"ג (מקום שהוא תחת הקרקע) שקול הבהרה מתערב עם קול הברה לעומדים בחוץ. [מ"ב (סי' תקפ ס"ב) ו(סי' ו)].

בנין שמקצתו תוך הקרקע

בנין שרובו על הקרקע ומקצתו תוך הקרקע, כיון שרובו למעלה מן הקרקע לא מתבלבל הקול ונשמע קול שופר אף לעומדים מבחוץ. [מ"ב (סי' ג)].

בנין להסתפק בהנניס בקומה תחתונה מתחת הקרקע והחלונות הם למעלה ומתערב עם קול הברה כמו בבור ודו, וצ"ע.

יש להסתפק בהנניס בקומה תחתונה מתחת הקרקע והחלונות הם למעלה ומתערב עם קול הברה כמו בבור ודו, וצ"ע. [ב"אר הלכה (רס"י תקפ)].

העומד מחוץ לבית הכנסת

יש אומרים שהתוקע בבחי"מ ויש עומדים בחוץ קצת רחוק ממנו, שייך באופן זה קול הברה. מ"מ יש לכל אדם בהנחה לפי הירחוק מביחי"מ שכל כי בידו להבחין ולהכיר אם קול שופר שמעו בלח או מעורב בו קול הברה. ויש מי שמחמיר לעומדים מבחוץ תמיד נשמע קול הברה (ועוד שאפשר שאין אנו בקאיין להבחין בין קול שופר לקול הברה). ויש לחוש לדבר זה שלא בשעת הדחק ולתקוע עוד פעם, בלא ברכה, אלא אם כן ברור לו ששמע קול הברה שאין עליו לבדך. [מ"ב (סי' ט) ושע"ז (אות י)].

תקע מחוץ לבור והברו שומע בתוך הבור

י"א שדוקא בפנינים לחוץ נשמע קול הברה, אבל לא מבחוץ לפנינים, ועל כן אם תקע בחוץ והעומדים בבור שמעו יצאו יד"ח. ויש מחמירים אף באופן זה. ולמעשה יש להחמיר לתקוע שנית בלא ברכה אם אינו ברור להם שקול שופר שמעו. [מ"ב (סי' ט)].

עומד בחוץ ותוקע לתוך הבור

התוקע שהכניס שופר לבור ותקע, והוא בעצמו עומד כולו מבחוץ, העומדים בבור יצאו בתקיעתו, והוא עצמו לא יצא אפי' ברור לו ששמע קול שופר. [מ"ב (סי' תקפ ס"ק)].

שמע ע"ה והוא חושב בשעת חובק בשעת פטור

השומע מקצת תקיעה שלא בחיוב ומקצתה בחיוב (כגון שהתחילה לפני עמוד השחר, או שאמר למי שתוקע כמתעסק [כגון להודיע] שיכון להוציא יד"ח כמבשר אותה תקיעה, ותקע ומשך בה שיעור הקיעה), לא יצא. ויש אומרים שיצא אם יש שיעור תקיעה בחיוב. [שו"ע (סי' תקפ סעי' ג)]. וסברא ראשונה עיקר וצריך לחזור ולתקוע, ואע"פ"כ לא יברך עליה ואפ"כ ברכות להקל, ויותר טוב שישמע הברכה מאחר שלא יצא עדיין. [מ"ב (סי' ט)]. ואספיק היום שנוהגין לתקוע ל' קולות לצאת יד' כל ספק, צריכין ג"כ ליהרהר שאף תקיעה ראשונה לא תהיה אפילו מקצתה קודם אור היום. [מ"ב (סי' תקפ ס"ק)].

לא שמע אלא חלק מהתקיעה

אם כל התקיעה היתה בחיוב, אלא שהיא נכנס באמצע התקיעה, או שיצא מביחי"מ באמצע התקיעה ושוב לא שמע, לדעת המחמירים לעיל (והכי קיי"ל) לא יצא אע"פ שהיה שיעור תקיעה במה שמעו, ודינו כאלו שמע רק חצי שיעור של תקיעה. [מ"ב (סי' תקפ ס"ק)].

אם לא שמע אלא חלק מהתקיעה

אם לא שמע אלא חלק מהתקיעה, ודינו כאלו שמע רק חצי שיעור של תקיעה. [מ"ב (סי' תקפ ס"ק)].

אם לא שמע אלא חלק מהתקיעה

אם לא שמע אלא חלק מהתקיעה, ודינו כאלו שמע רק חצי שיעור של תקיעה. [מ"ב (סי' תקפ ס"ק)].

אם לא שמע אלא חלק מהתקיעה

אם לא שמע אלא חלק מהתקיעה, ודינו כאלו שמע רק חצי שיעור של תקיעה. [מ"ב (סי' תקפ ס"ק)].

